Гончаров Віталій Васильович,
здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування
Національної академії внутрішніх справ

КОНФІДЕНЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ОРГАНАХ І УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ: ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ

Удосконалення конфіденційного співробітництва як особливого галузевого інституту оперативно-розшукового права є одним із актуальних завдань, яке стоїть перед Державною кримінально-виконавчою службою України. Адже ефективна протидія злочинності, у тому числі у місцях позбавлення волі, можлива лише при комплексному використанні державою як гласних важелів впливу, так і спеціальних сил, засобів та методів, до яких і належить інститут конфіденційного співробітництва. Для того, щоб зрозуміти та оцінити його значення, доцільно здійснити аналіз історичних аспектів становлення та соціальні передумови конфіденційного співробітництва. Розвиток організаційних форм і тактики боротьби зі злочинністю за допомогою негласних сил та засобів неможливий без знання історії досліджуваного інституту. Виявлення закономірностей, тенденцій його виникнення та становлення має важливе теоретичне і практичне значення [1].

Історія конфіденційного співробітництва сягає сивої давнини. Для більш повного аналізу історичних аспектів становлення та розвитку конфіденційного співробітництва, вважаємо, необхідно здійснити спробу періодизації історії правового регулювання оперативно-розшукової роботи в цілому і конфіденційного співробітництва зокрема.

Історія оперативно-розшукової діяльності може бути поділена на чотири основні періоди розвитку правового регулювання конфіденційного співробітництва:

1. Зародження розшукової роботи за часів Київської Русі (XI-XУШ ст.), який, у свою чергу, поділяється на два під етапи: а) розшук злочинців за князівським правом (XI-XУ ст.); б) розшук злочинців по праву XУ-XУПІ ст.);
2. Становлення і розвиток розшукової роботи Російської імперії (XУШ - поч. XX ст.);
3. Становлення і розвиток конфіденційного співробітництва у радянський період (1917-1991 рр.);
4. Конфіденційне співробітництво за часів незалежної України.

Визначивши історичні періоди зародження, становлення і розвитку конфіденційного співробітництва в ОРД, ми спробуємо розглянути вказані періоди більш докладно, проте з урахуванням вимог до обсягу публікації.

На сьогодні за допомогою ОРД щорічно порушується близько 30% кримінальних проваджень (тобто виявляється злочинів), зареєстрованих по кримінально-виконавчій службі, попереджається відповідно близько 2500 злочинів. І у випадку удосконалення інституту конфіденційного співробітництва зазначені корисні показники ОРД можуть значно зрости, тобто прикладна цінність від дослідження даного інституту не викликає жодних сумнівів [1].

Аналіз багаторічної практики роботи оперативних підрозділів органів і установ виконання покарань свідчить, що у разі належної організації конфіденційного співробітництва у пенітенціарній сфері воно є ефективним і невід'ємним заходом боротьби зі злочинністю взагалі, а не тільки з пенітенціарною.

Це, своєю чергою, доводить необхідність повномасштабного застосування інституту конфіденційного співробітництва в пенітенціарній системі України на

сучасному етапі її розвитку. Дослідження історії становлення і розвитку конфіденційного співробітництва в органах і установах виконання покарань дає нам підстави стверджувати, що відмова від проведення ОРД та її складової - негласної роботи - неминуче призведе до різкого зростання рівня пенітенціарної злочинності, втрати контролю над оперативною обстановкою в місцях позбавлення волі, а отже, значно знизить ефективність діяльності всієї пенітенціарної системи.

Список використаних джерел:

1. Халимон С. І. Історико-правовий аналіз конфіденційного співробітництва в органах і установах виконання покарань / С. І. Халимон // Часопис академії адвокатури. - 2012. - №3(16) / Електронний ресурс : - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-joumals/Chaau/2012-3/12hsiuvp.pdf.